

Rokvić Erzsébet

∴ Petőfi Sándor Általános Iskola, Újvidék
 ∴ erzsebet.rokvic@yahoo.com

TANÍTÁSTAKTIKA

Teaching Tactics

Taktika podučavanja

Hózsa Éva–Horváth Futó Hargita: *Tanítástaktika. Magyartanárok kézikönyve*. E-könyv/E-book. Bölcsészettudományi Kar, Újvidék, 2014

Kompetenciákról, kompetenciák fejlesztéséről hallunk-olvasunk manapság mindenhol. Az Oktatási, Tudományügyi és Technológiai Fejlesztési Minisztérium honlapján tájékozódhatunk arról, hogy a szerbiai iskolákban tizenegy kompetenciaterület fejlesztését látják elő. Közülük az egyik legfontosabb kompetenciaterület az anyanyelvi kompetencia. Az anyanyelvi és irodalmi nevelés egységet alkotva szolgálja az anyanyelvi kompetencia fejlesztését. Az anyanyelvi órákon a legfontosabb feladatunk a szövegértés és a szövegalkotás fejlesztése. Az irodalmi nevelés megérteni, beszélni, írni, gondolkodni tanít, ezzel valamennyi tantárgy tanulását segíti. Ugyanakkor a szókincs fejlesztése és a funkcionális nyelvtan biztos ismerete nélkül sem képzelhető el valamennyi kompetenciaterület fejlesztése.

A kompetencia alapú oktatás bevezetése új tanulási/tanítási módszerek bevezetését sürgeti. Hiszen a tanároknak sok mindenben megváltozott a szerepük ebben a folyamatban. Sokkal többet kell tudniuk egyrészt magáról a tanulóról, az érdeklődésfelkeltésről, másrészt a tananyag természetéről, a rendelkezésre álló taneszközök, különböző módszerek fejlesztő hatásáról. Nem elegendő csupán a szaktárgy ismerete, érteni kell az ismeretek rendszerének felépítéséhez és a képességek fejlesztéséhez is. Mindezt ismerve megállapíthatjuk, hogy a tanári kézikönyv a legjobb pillanatban jelent meg. Igaz, hogy kezdők óraterveit tartalmazza, de hasznos olvasmányként szolgálhat mindenkinek.

A módszeres egységek adatait tartalmazó fejlécből kiderül, hogy új szemléletmódról van szó. Szinte nincs olyan módszeres egység, melyben ne szerepelne az együttműködő tanulást serkentő pár- vagy csoportmunka. A tanulók ma már nem hajlandóak passzív szemlélőkként végigülni a napot, hanem tevékenyen részt szeretnének venni az órákon. A fiatal kollégák bebizonyították, hogy nemcsak szövegértést ellenőrizhetünk ilyen munkaformával, hanem eredményesen lehet használni egy-egy szöveg stílusának az elemzésekor, a költői nyelv sajátosságainak megfigyelésekor, különböző műfajok formai sajátosságainak megismerésekor és az anyanyelvi ismeretek gyakorlásakor is. Sőt egész órás érdekes foglalkozásokra is találunk példát. A halmozott mondatrészek tanítása, valljuk be, nem a legizgalmasabb módszeres egységek közé tartozik, viszont forgószínpados csoportmunkával mindenkinek tetszeni fog. Jó ötlet a tanév eleji ismétlésnél a *Ki húz gyorsabban?* játék is. A házi olvasmányokat is elemezhetjük csoportmunkával, pl. a *Boldog családok*, *Érzelmek*, *Árverés*, *Időgép* (Rómeó és Júlia) vagy *Noé bárkája*, *Reklámot csinálni*, *Activity* (*A kis herceg*) című játékokkal. Jó ötleteket találhatunk a csoportalakításhoz is.

A motiváció is nagyon fontos. Ha nem sikerül az óra elején felkelteni a tanulók érdeklődését a tananyag iránt, egészen biztos, hogy hamarosan gond lesz a fegyelemmel. Az óravázlatok sokféle motivációs lehetőségeket kínálnak. A már hagyományos képi szemléltetés mellett szép példák akadnak zenehallgatásra, megzenésített versek lejátszására, videobejátszásra, különféle rövid szövegekkel (és azokról való beszélgetéssel) való indításra, különféle hangulatkeltő és nyelvi játékok, totószelvények, keresztretjvények, irodalmi térképek, asszociációs játékok stb. használatára. A témával kapcsolatos előzetes tudás előhívása és az arra való építkezés minden óra szerves részét kell hogy képezze, így az óravázlatokban is érdekes megoldásokat találhatunk (pl. Arany János *Családi kör* és Csáth Géza *Szombat este*). Ami a tanítási eszközöket illeti, valóban nagy a kínálat: babzsáktól a laptopig minden. Még nagyító és tükör is. És valahogy ide kívánczik a tantárgyközi korreláció széles skálájának dicsérete is: az irodalommal (és a nyelvtannal) kapcsolatba lehet hozni a különféle művészeti ágazatokon kívül a biológiát, a hittant, a sportot, a szociolingvisztikát, a gasztronómiát, az idegen nyelveket is.

A diákoknak fontos a mozgás, ezt a kezdő tanárok is jól tudják. Ezért sok helyen alkalmazzák is. Ahol csak lehet, játékos, mozgással összekapcsolt feladatokkal élénkítik az órákat, az epikus részleteket dramatizáltatják, élnek a drámapedagógia kínálta lehetőségekkel is. Az önálló véleménynyilvánítás gyakoroltatása is fontos, mint pl. a vita, az érvelés, a kritika, az önkritika, a művekkel kapcsolatos érzelmek, gondolatok megformálása, a személyes élmények elmeséltetése, a korosztályt érintő problémák megbeszélése stb.

A szövegalkotás terén a kreatív írásgyakorlatokat emelném ki. Az anyaggyűjtés különféle lehetőségei, valamint a szöveg összeállítását elősegítő jellemzőképek, gondolattérképek stb. alkalmazása megkönnyítheti a nem mindenki által kedvelt fogalmazásírást. További jó ötletek: szövegek átíratása valamilyen követelmény alapján, pl. nézőpontváltással, szabad fogalmazás egy-egy témával, képpel kapcsolatban, rövid reflexiók, esszék stb. És biztosan megőrülnek a tapasztalt tanárok is néhány friss, szokatlan címötletnek.

A tanulási képesség fejlesztése minden tanár feladata, így a magyartanárok is. Érdekeltek, milyen ötleteket fogok találni az óravázlatokban. Fontos a könyvtárral való ismerkedés. Egy kollégánál az óráját a könyvtárban valósította meg, tehát a tanítványok a helyszínen gyakorolhatták a katalógusok, a segédkönyvek, a szak- és ismeretterjesztő irodalom használatát. Természetesen megismerkedtek a könyv formai és tartalmi felépítésével is. Több óravázlatban olvashatunk arról is, milyen forrásokat használnak fel a diákok gyűjtőmunkájuk vagy kutatómunkájuk során. A tanítási órákon különféle tanulási technikákat sajátíthatnak el a diákok (főleg kooperatív technikákat), melyeket később önállóan is alkalmazni tudnak majd, illetve más tantárgyak tanulását is segíthetik.

Az értékelés, önértékelés és az önellenőrzés gyakorlása sem maradhat el. Leginkább az óra befejező részében kerül rá sor: pl. hibás szövegeket kijavítani, kérdésekre válaszolni, eldönteni, melyik az igaz és melyik a téves állítás, reflexiók egy-egy szövegre (tananyagra), segédkönyvek használata munka közben, mások fogalmazásának elemzése, szakirodalom használata gyakorlás, feladatmegoldás közben, a tanítási óra, a munka értékelése.

Jó ötletnek tartom, hogy a kiadvány szerkesztői szakköri foglalkozásokat, emelt szintű órákat is betervezték a kötetbe. Ezek a témák valahogy mindig ki maradnak a szakmai továbbképzésekből, sohasem marad idő velük foglalkozni. Igazán érdekes témákról készültek óravázlatok: a női szerepkör, a képregény mint irodalmi műfaj, a krimi irodalom, a populáris irodalom stb. Néhányat biztosan ki fogok próbálni. És rendkívül tanulságos a szakirodalom-jegyzék is. Hiszen mi, akik már jó néhány éve vagyunk a pályán, fiatal kollégáink óraterveiből tájékozódhatunk a legújabb kiadványokról is.

Összegzésként elmondhatjuk, hogy e rendhagyó gyűjtemény attól függetlenül, hogy kezdő tanárok munkáját tartalmazza, igen fontos kiadvány, mert valóban mindenkiben ott lappang a nyugtalanító hogyan csináljam? kérdés. A kezdőkben azért, mert még nincs tapasztalatuk, a „haladóknak”, több éve (évtizede) a pályán lévőkben pedig azért, mert a világ gyorsan változik, alkalmazkodni kell az új körülményekhez, a „másmilyen” diákokhoz. Ezekből az óravázlatokból mindenki meríthet ötleteket, színesebbé, érdekesebbé teheti az óráit.

Külön köszönettel tartozunk a kiadvány szerkesztőinek, megálmodóinak, dr. Hózsza Éva és dr. Horváth Futó Hargita tanárnőknek, akik összegyűjtötték az

óraterveket, majd kiadót kerestek, és végül kiadásra el is készítették a kéziratot. A kiadvány előszavából kölcsönzött és némileg átalakított mondattal fejezném be írásom: Ne feledkezzünk meg arról sem, hogy a vajdasági magyartanárok munkáját és a tanárjelöltek sikeres iskolai belépőjét mennyire befolyásolta-befolyásolja e két tanárnő áldozatos munkája, szakmai elhivatottsága.